

Gülen Hareketi'ne kuşatıcı bir bakış

ALI
KO
13/

Gü
Ha
tün
dür
süs
ve
siy:
bili
üze
çal
aka
ilgi
çek
dev
edi

Birçok

yüksek lisans ve doktora tezine konu olan 'Gönüllüler Hareketi' üzerine son çalışma, Houston Üniversitesi Sosyoloji bölümünden Profesör Helen Rose Ebaugh tarafından yapıldı. Ebaugh'un mart ayında Amerika'da yayımlanan 'The Gülen Movement: A Sociological Analysis of a Civic Movement Rooted in Moderate Islam' adlı çalışması, 'Gülen Hareketi' (Doğan Kitap) adıyla ve Ömer Baldık'ın çevirisiyle Türkçeye kazandırıldı. Son yıllarda yurtdışında özellikle de Amerika'da, Fethullah Gülen'in teşvikiyle açılan okullara, yürütülen çalışmalara ilgi artıyor. Ebaugh'un, 'İnanç-Tabanlı Bir Sivil Toplumsal Hareketin Sosyolojik Analizi' alt başlıklı çalışması da, Gönüllüler Hareketi'nin zihni ve tarihi arka planı ile beslenme kaynakları ve motivasyonunu sosyolojik yöntemlerle açıklamaya çalışıyor.

'Gülen Hareketi' adlı çalışmayı benzerlerinden ayıran en önemli özelliğin, Ebaugh'un başlarken çizdiği çerçevenin dışına çıkmadan, duygusal ve subjektif sulara dalmadan, olabildiğince dışarıdan ve kuşatıcı bir bakış açısıyla harekete yaklaşması olduğunu söyleyebiliriz. Toplamda üç yılı bulan araştırması süresince Ebaugh; İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir, Bursa, Konya ve Şanlıurfa'da Gülen'in teşvikiyle açılan okulları, hastaneleri, finans kurumlarını gezer. Doktorlar, öğretmenler, idareciler, işadamları, işçiler, öğrenciler ve 'esnaf'la buluşur; görüşmeler yapar. Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı, Samanyolu TV, Zaman Gazetesi, Kimse Yok mu Yardım Derneği'nde idareciler ve çalışanlarla görüşen Ebaugh; harekete bağlı 10 ışık eve de misafir olur. Bu uzun süreçte dikkat ettiği noktaları şöyle açıklıyor akademisyen-araştırmacı: "Özellikle dikkat ettiğim noktalar bu kuruluşların veya hizmet projelerinin nasıl başladığı, ne kadara mal olduğu, finans kaynakları, projelerin zaman içinde finans sorununu nasıl çözdüğü, şimdiki mali durumları, gelir durumlarıydı. Yine çok önem verdiğim diğer nokta, bu projelerin illa para olmak zorunda değil ama arazi, bina veya vergi indirimi gibi yollarla devletten herhangi bir destek görüp görmediğini ortaya çıkarmaktı."

DEĞİRMENİN SUYU NEREDEN?

Ebaugh, araştırmasını hareketten yola çıkarak iki teori üzerine temellendiriyor: Kaynak Seferberliği Teorisi ve Organizasyonel Adanma Teorisi. Bu iki teori temelinde üç soru üzerine bina ediyor araştırmasını:

1. Sosyolojik açıdan, Gülen Hareketi'nin nasıl olup da hem ülke içinde hem de göç ettikleri ülkelerde

milyonlarca Türk insanının şevk ve gayretini harekete geçirebildiğini açıklayan organizasyonel adanmanın mekanizmaları nelerdir?

2. Hizmet projelerine kaynak aktarılmasına ilişkin mali mekanizmalar ne şekilde hareketi destekleyen insanlarda şevk, gayret, bağlılık ve adanma duygusunu teşvik etmektedir? Bu insanlar, bağış ve hayır yapmaya nasıl motive olmuşlardır?

3. Hareketle bağlantılı olan kuruluşlarla ilgili mali düzenlemeler nelerdir ve hareketin içindeki insanlar, bu kuruluşlarla mali açıdan ne tür ilişkiler içindedirler?

Türkiye'deki ifadesiyle söylersek, 'Değirmenin suyu nereden geliyor, nereye gidiyor?' Ebaugh, değirmenin suyunun nereden geldiğini bulmuş görünüyor. Merak edenler kitapta okuyabilirler. Çalışmanın sonundaki 'Özet' bölümünde yazar, başta açıkladığı üç soruya bulduğu cevaplara, temel teori çerçevesinde yer veriyor. Ebaugh, çalışmanın tam olarak anlaşılabilmesi için, Türkiye'de din ve devlet ilişkilerini açıklama ihtiyacı da duymuş. Ayrıca ilk başta kurduğu araştırma düzeninde yeri olmadığı halde üç yıl süresince karşılaştığı eleştirilere de kayıtsız kalmamış ve ciddi eleştirileri bulunan 25 kişiyle röportaj yapmış. İslam devleti kurma iddiası, gizli ajanda, ABD ajanlığı, insanların beyninin yıkanması, gizli bir topluluk olması vs. gibi 'ciddi' eleştirilere Ebaugh, yaptığı araştırmalar neticesinde cevaplar da veriyor.

'Siyasi değil, sosyal bir hareket'

Helen Rose Ebaugh, kitap Türkçeye çevrilmeden birkaç ay önce Kitap Zamanı'nın nisan sayısında yayımlanan söyleşisinde şu tespitte bulunmuştu: "Gülen ve onu destekleyenler çoğu zaman siyasi bir tartışmanın içine girmekten çekiniyorlar. Bu sebeple hiçbir siyasi örgütlenme kurmadıkları gibi siyasi yapıları değiştirecek girişimlerde de bulunmuyorlar. Gülen Hareketi, siyasi bir hareket olmak yerine sosyal bir hareket olmayı seçmiş bir yapılanma. İnsanları hoşgörü, tolerans ve bilimsel ilerleme yolunda teşvik etmeye çalışıyor."